

Kəlesia

Nauəuə iətəm Pol təmətei tuvən kəm nəfaki mın ikin Kəlesia

Nəghatiən əkuəkir rəha nauəuə u Kəlesia

?Pəh təmətei nauəuə u? Aposil Pol təmətei nauəuə u.

?Təmətei tativən kəm pəh? Təmətei tativən kəm niməfaki mın u kəutatig pesi ikin e nitəni Kəlesia, inu Ikoniam, Listra, mine Terpe. Pol in təmətuəuin niməfaki mın əha nian in təmaupən maliuək e rəhan naliuəkiən mın.

?Natigian təhro lanu nian təmətei? Nərahian asoli kəti e niməfaki e nian əha rəha Pol. Nətəm Ianihluə tepət kəmutəni nıpəhriənian e Iesu Krısto. Kəni nətəm Isrel tepət kəutəni nıpəhriənian e Iesu. Mətəu nətəm Isrel nəuvein kəutəni məmə Nanihluə* mın nətəm kotəni nıpəhriənian e Iesu, okotəkeikei motətəu=pən lou mın rəha Mosis, təhmen e nəhgi-pəniən. İlah kəmutəni məmə Nanihluə mın okəkeikei kəhgi=pən ilah nəmə kətolkeikei məmə okəhuva motəhruahru e nəhmti Uhgın. Nian Pol təmətei nauəuə u, in təmətəu tərah mətəu-inu nətəmimi nəuvein kəmotəni rah nərgin, məutəgətun nəghatiən eiuə mın.

?Təmətei nauəuə u o nak? Pol in təmətei nauəuə u, məmə otəgəu əhruahru nətəligian rəha nətəm Isrel nətəm kəutəni məmə Nanihluə mın okotəkeikei motətəu=pən lou rəha Mosis nəmə ilah kətolkeikei məmə Uhgın in otosmiəgəh

---

* : Nanihluə, Ianihluə – Afin-to e tiksineri.

ilah. Pol tolkeikei məmə nəfaki mın okotəhrun məmə nəhatətəiən in suaru iətəm Uhgın təmöl məmə iətəmimi otəhruahru e nəhmtin, kəni in tatosmiəgəh ilah e nikin agiən. Mətəu noliən rəha nəhgi-pəniən, uə noliən rəha uək əskasik mın, uə noliən rəha nitəu-pəniən lou, kəsotosmiəgəhiən iətəmimi. Nətəmi asoli rəha niməfaki u nətəm Isrel kəmautəharəg əpəha Jerusiləm məutəghati e nətəligiən mın əha. Kəni məutəni məmə təuvir əmə məmə Nanihluə mın okəsotohtəu-pəniən lou rəha Mosis. Afın e Uək Mın 15:1-35.

Pol təmatəuvin mətəghati kəm lah

¹⁻² Piak mın mine nəuvinik mın nətəm kəutəfaki lahuənu pisin pisin mın ikin Kəlesiə, iəu Pol, iəu aposil kəti rəha Uhgın, iətəm İesu Krısto mine Tatə Uhgın kəmuəfəri iəu məmə iəu rəhalau aposil. Səniəmə iətəmimi əpnəpın əmə kəti təmauin lak kəni məfəri iəu, mətəu Uhgın. Uhgın u, in təməfəri İesu tair=pa mın e rəhan nimisiən. !Tol lanəha, onəkotəkeikei motətəu!

İəkətei nauəuə u, mətahli=pinə kəm təmah. İəu mine piatah mın nəuvein nətəm kəutəfaki u ikinu, iəkotolkeikei məmə iəkotəni “təuvir” kəm təmah.

³ Pəh Uhgın, u Tatə rəhatah, mine İesu Krısto, u İərmənig rəhatah, ilau okuəfinə nəuviriən rəhalau kəm təmah, kəni muələhu nəməlinuian tətətig o təmah. ⁴ İesu Krısto təmegəhan aru lan məmə in otimis o noliən tərəh rəhatah, kəni miuvi rəkis itah e noliən tərəh mın mine nətəligiən tərəh mın rəha nəhue niftəni. In təmimis mətəu-inu Tatə Uhgın tolkeikei məmə in otol lanəha. ⁵ Kəni tol

lanəha, təuvir məmə kitah okotəni-vivi pik Uhgın u rəhatah, tatuvən, mətuvən, naunun tikə. Əuəh.

Nanusian Təuvir kətiəh əmə

⁶ İəmauit pik o təmah mətəu-inu rəueiu ağın uəha Uhgın təmauin pau e təmah e nəuviriən rəha İesu, təməfinə əpnapin əmə kəm təmah. Mətəu rəueiu itəmah ninotəpəh Uhgın, məutagim, mautohtəu=pən nəghatiən eiuə min. ⁷ Nəghatiən min əha səniəmə Nanusian Təuvir rəha Uhgın. Nətəmimi nəuvein kəmotəuhlin Nanusian Təuvir rəha Uhgın mautəni in pisin, kəni məutəni məmə nanusian təuvir, kəni mautiuvi kalin itəmah lan, kəni məutərəkin rəhatəmah nətəligiən lan. ! Mətəu Nanusian Təuvir kətiəh əmə, kəni kəti min tikə! ⁸ Nati əpnapin nəmə iəu, uə agelo kəti rəha negəu e neai, uə nətəmi əpnapin kəutanus pətigəm nəghatiən kəti min, iətəm təsəhmeniən e inu iəmətəni pətigəm rəkis kəm təmah aupən, pəh Uhgın otləfən e nigəm asoli. ⁹ Kəni iəkisimaru min, mətəni məmə, nəmə iətəmi kəti otanus pətigəm nəghatiən pisin u, təsəhmeniən e Nanusian Təuvir iətəm itəmah nəmotəhrun rəkis, pəh Uhgın otləfən e Nigəm Asoli.

¹⁰ Rəhak nəghatiən əha in təskasik, kəni nati əpnapin əmə nəmə nətəmimi nəuvein kəsotagiəniən ohniəu ohni. İəkolkeikei əmə məmə niki Uhgın otagiən o nəghatiən rəhak. Nəmə iətəghati əhanəh məmə nətəmimi nəuvein nikiilah

otagiən ohniəu ohni, kəni ko səniəmə iəu ioluək pəhriən kəti rəha Kristo.†

Uhgin təmauin e Pol

¹¹ Piak mın mine nəuvinik mın, iəkolkeikei məmə iəkəni=pinə əhruahru kəm təmah məmə Nanusiən Təuvir iətəm iatəni pətigəm nian rəfin səniəmə nati kəti iətəm təmsipən e nətəligiən rəha iətəmimi əmə.

¹² Nanusiən Təuvir u, səniəmə iətəmi kəti təməfa kəm iəu, kəni məgətun iəu lan, mətəu Iesu Kristo əmə in təmerəh e rəhk-kapə.

¹³ Itəmah nınotəhrun rəkis rəhak nolien mın iətəm iəmatol aupən e nian iəmətəfaki itimah nətəm Isrel. Kəni iəməni məmə oiəkoh rəfin nətəmimi mın rəha Iesu, mərəkin-ərəkin agin niməfaki, kəni matol nalpinian əskasik kəm lah.

¹⁴ E nian əha, iəməhrun tapirəkis iəu mın nəuvein, nətəm iəmotair əhmen. Kəni iəu iəmatəhtul əskasik o nəukəti kastim rəha nətəm Isrel, iətəm rəhak kəha mın kəmotəgətun iəu lan aupən.

¹⁵ Nati əpnəpin iəmətərəkin pau rəhan mın nətəmimi, mətəu Uhgin təmasəkəhruin iəu. In təmitəpin rəkis iəu nian iəmətan əhanəh e nərfi rəhak məmə. Kəni təmuva e nian əhruahru rəhan, in təmauin lak məmə iəkuva iəu, rəhan iətəmimi.

¹⁶ Kəni Uhgin təmerəh e rəhk-kapə, məgətun iəu e nətın Iesu, məmə oiəkəhrun vivi in, kəni muvən manus pətigəm Nanusiən Təuvir rəhan kəm nətəmimi mın u səniəmə ilah nətəm Isrel,

---

1:10 1Təs 2:4 † **1:10** Nəghatiən rəha Pol u ikinu tətəgətun məmə in tətuhəpin nəghatiən eiə mın nəuvein. Nətəmimi nəuvein kəutəni lan məmə in tətəghati əmə məmə otol nətəmimi kəutətu təuvir əmə lan. **1:11** Mat 16:17 **1:13** Uək 8:3 **1:14** Uək 22:3 **1:15** Aes 49:1; Kəl 2:7

kətəni ilah məmə Nanihluə[‡] mın. E nian əha, iəu iəməsuvəniən meh iətəmi kəti məmə otəgətun iəu e Nanusiən Təuvir əha. ¹⁷ Kəni iəu iəməsuvəniən əpəha ilis Jerusiləm məmə oiəkəruh nətəmimi mın u kəmautol aposil aupən. Iəməsuvəniən məmə okotəgətun iəu e Nanusiən Təuvir rəha Iesu. E nian əha, iəu iəməsəu-pesi=pən əpəha ikın kəti ArepiəŞ, kəni matig tuvəh nəuветin konu mitəlig=pa mın muvən əmə lahuənu kəti, nərgin u Təmaskis.

¹⁸ Matuvən, matuvən nu kışil kinluva mınluvən rəkis kəni ko, iəu iəmatig mitəlig=pən mın Jerusiləm məmə iəkeh Pitə. Kəni iəməsatigian tuvəh, iəmuatig muos nian fiftin əmə. ¹⁹ Kəni e nian əha, iəməh əmə Jemis u, pia Iesu, İərmənig rəhatah, mətəu iəməsehian aposil mın u nəuvein. ²⁰ İətəni pəhriən e nəhmti Uhgın məmə nəghatian u, nıpəhriənian, səniəmə neiuəian. İəmos nəghatian u o Uhgın əmə, mətəu səniəmə o iətəmi kəti.

²¹⁻²² İəməsatigian tuvəh əpəha ilis Jerusiləm. Kəni ko uərisig, iəmuvən əpəha nitəni Siriə mine Silisiə. Kəni e nian əha, nətəmimi nətəm kəutəfaki kəm Kristo lahuənu pışin pışin mın e nitəni Jutiə, (nitəni asoli rəha Jerusiləm), ilah kəməsoteruh əhanəhian iəu motəruru nəhmtək. ²³ Mətəu kəmotətəu əmə nanusiən u, nətəmimi nəuvein kəmotəni məmə, “Suah əpəha in əpəha, rəhatah tikimır, təmatoh itah o nəfakian, mətərəkın nəmiəgəhian

---

‡ **1:16** Nanihluə, İanihluə – Afın-to e tiksınəri. § **1:17** Məta nətəmimi nəuvein kəutəni məmə Pol təmos rəhan nanusiən təuvir o iətəmi pışin kəti, kəni tol lanəha rəhan nəghatian təsəhruahruian. Mətəu nian təmeruh rəkis Iesu, in təmuvən isəu kəti e nitəni Arepiə, kəni nətəmimi kohkə ikın məmə okotəfən nanusiən təuvir kəm in, mətəu Kristo əmə. **1:18** Uək 9:26-27 **1:21-22** Uək 9:30

rəhatah, kəni mətalkut məmə otərəkin min rəhatah nəhatətəiən. !Mətəu rəueiu əha, in min tınətəni pətigəm Nanusiən Təuvir rəha İesu!”²⁴ Kəni ilah kəmotəni-vivi pək Uhgın o natimnati min iətəm in təmöl e rəhak nəmiəgəhiən, in təməuhlin iəu iəköl lanu.

2

Aposil min nəuvein kəmotegəhan e uək rəha Pol

¹ Nian nu fotin təmuva muvən, kəni iəmuvən min əpəha ilis Jerusiləm itımlau Panəpəs, kəni miet Taitəs itimahal min mihluvən. ² İəmuvən mətəu-inu Uhgın təməni=pa rəkis kəm iəu məmə iəkəkeikei muvən ikin. E nian iəmhlit=pən kəni iəmotuhapumın itimah nətəmimi əmə nətəm kətəni məmə nətəmi asoli min rəha niməfaki. Nian iəmotəharəg e nuhapuminiən əha, iəu iəmətəni=pən vivi nəghatien min iətəm iəkuvən mətəni pətigəm kəm Nanihluə min, ilah səniəmə nətəm İsrəl. İəməni=pən vivi natimnati min rəfin ağın kəm lah mətəu-inu iəməsolkeikeien məmə rəhak nəghatien təsəhruahruian, kəni uək rəfin rəhak tol nati əpnəpın əmə lan. ³ Kəni e nian əha, nıkik təməhti pək məmə kəta kotahi iəu məmə iəkəkeikei məni=pən kəm Nanihluə min, məmə okəkeikei kəhgi=pən ilah. Mətəu kəmosotəniən. Kəni iəu kəti u, Taitəs itımlau min, in iətəm Kris, səniəmə iətəm İsrəl, kəsəhgi-pəniən əha. Mətəu ilah kəməsotəniən mə okəkeikei kəhgi=pən.

⁴ Nəniən rəha nəhgi-pəniən təmsipən e nətəmimi nəuvein kəmauteiuə əmə məmə ilah piatah min. Kəni ilah kəməutəsəl vivi məmə okoteh

to məmə itimah iautətəu=pən əhanəh Lou, uə kəpə. Mətəu itimah inohiet rəkis minəhuvən o Iesu Kristo, kəni minotol kətiəh itimah min, kəni itimah səniəmə slef rəha Lou. Mətəu nətəmimi min əha, nıkilah təməsagiənian o rəhatimah nəghatiən min u iətəm tətəni məmə təuvir əmə nəmə iəsitəu-pəniən Lou, kəni motolkeikei məmə okotəgəu=pən itah rəfin e Lou mine kastim rəha nəfakiən rəha nətəm Isrel. Kəni kəmotəni məmə okəkeikei kəhgi=pən Nanihluə min təhmen e Taitəs. ⁵ Mətəu iəmotəniəhu ilah məsotoliən məmə ko rəhalah nəghatiən otəri mapirəkis rəhatimah. Kəni itimah iəmotaskəlim əskasik nəghatiən pəhriən tətətig e Nanusiən Təuvir, məmə itəmah onəkotətəu nəghatiən əhruahru u iətəm nətəmimi kəsotəuhliniən.

⁶ Kəni nətəmimi min əha, kətəni ilah məmə ilah nətəmi asoli min rəha niməfaki, (mətəu e nehian rəhak, iətəmi tatos nərgin asoli, mine iətəm təsosian nərgin asoli, ilau kuəhmen-əhmen əmə. Kəni e nəhmti Uhgın, in təseruhiən nərgin min əha). Kəni nətəmi min əha kəməsotəgətuniən iəu e nəghatiən vi kəti, məmə iəkuvən manus pətigəm. ⁷⁻⁸ !Kəpə! Kəməsotoliən, mətəu-inko ilah kəmotəhrun əmə məmə, e nəsanəniən rəha Uhgın, in təməfəri iəu məmə iəu aposil, kəni mətahli-pəniən iəu məmə iəkuvən məni pətigəm Nanusiən Təuvir kəm Nanihluə min. Kəni e nəsanəniən əha, tinəfəri min Pitə lanəha, məmə in min in aposil, kəni otəni pətigəm Nanusiən Təuvir kəm nətəm Isrel.

9 Kəni Jemis mine Pitə* mine Jon, kətəni ilahal məmə nəukəti niməfaki milahal. Nian kəmleruh, kəni mıləhrun məmə e nəuviriən rəha Uhgın, in təməfa uək u e nəhlmək. Kəni kılhluva mihlalofə e tımlau Panəpəs məmə itimah iəkotol əmə kətiəh. Kəni iəmotəni məmə iəkotəuəri uək mın. Itımlau oiəkian muanus pətigəm Nanusiən Təuvir kəm Nanihlua mın, kəni ilahal okihluvən məhləni pətigəm kəm nətəm Isrel. 10 Kəni ilah kəmotəni=pa əskasik nəghatiən kətiəh əmə məmə nikitımlau otəkeikei matəhti nanrah mın əpəha Jerusiləm məmə iəkuasiru e lah. Mətəu, nıkkik tınagiən rəkis o uək əha.

Pol təməhi Pitə

11 Nian Pitə təmuərisig muva Antiok, iəu iəməhtul e nəhmtin, kəni məhi məniəhu əskasik, mətəu-inu in təməmkarəpən. 12 Pitə təmətauən ilah nətəm kəutəfaki, mətəu ilah Nanihlua mın. Kəni nian nətəmimi mın rəha Jemis, nətəm kəmotəpən Jerusiləm mohietigəm=pa, kəni Pitə təpəh nauəniən ilah Nanihlua mın mətəu-inu ilah kəmotəhi Pitə, motəni məmə, “Nanihlua mın u, okəkeikei kəhgi=pən ilah.” Kəni in təməgin e lah. Kəni nəghatiən u kəməutəni təmərəkın Pitə, mol taulis kəni məgin e nuvən mınıən mauən ilah nətəmi kəsəhgi-pəniən ilah. 13 Kəni piatah mın nəuvein u nətəm Isrel, ilah mın kəmotəgin, kəni kəmotol kəuit kəsue məhuərisig lan. Kəni Panəpəs mın təmitəu=pən ilah mol kəuit kəsue mın.

14 Mətəu nian imeruh məmə ilah kəsotaliuekiən e suaru əhruahru, titəu=pən Nanusiən Təuvir u,

* **2:9** Nəghatiən Kris əhruahru tətəni nərgi Pitə u ikinu məmə, “Kəfəs.” **2:10** Uək 11:29-30 **2:12** Uək 11:3

mol iəkagət əskasik e Pitə e nəhmtilah rəfin. İəməni məmə, “İk iətəm Isrel, mətəu nəmos rəkis noliən rəha İanihluə. İk nəsaskəlimiən noliən rəha nətəm Isrel. ?Təhro nətəkeikei kəm piatah mın u səniəmə nətəm Isrel məmə okotos noliən rəha nətəm Isrel?”

İətəmini iətəm otəhatətə e İesu, Uhgın otasiru lan

¹⁵ Kəni e nian əha, iəu iəməni=pən vivi kəm Pitə məmə nıpəhriən iən məmə itımlau iəmiəsipən əhruahru e nətəm Isrel. Itımlau səniəmə İanihluə mıl iətəm nətəm Isrel nıkilah tətəhti məmə ilah rəfin nol təfagə mətəu-inu kəsotohtəu-pəniən lou.

¹⁶ Mətəu rəueiu iəkuəhrun məmə Uhgın təsəfiniən iətəmini kəti məmə in təhruahru e nəhmtin mətəu-inu in tətətəu=pən əhruahru Lou rəha nətəm Isrel. İətəmini iətəm tətəhatətə pəhriən e İesu Kristo, in əmə u, u təhruahru e nəhmti Uhgın. Nətəligiən əha inəha, tol itimah mın nətəm Isrel, iəkotəkeikei motəhatətə əmə e İesu Kristo məmə iəkotəhruahru e nəhmti Uhgın. Uhgın təsəfiniən itimah mətəu-inu iautohtəu=pən Lou, mətəu in tətəfin əmə itimah mətəu-inu iətəhatətə e İesu Kristo. Ko iətəmini kəti tikə otəhruahru e nəhmti Uhgın mətəu-inu in tatitəu=pən Lou.

¹⁷ İtimah u nətəm Isrel, kəni iəkotəhatətə e İesu Kristo məmə iəkəhuva motəhruahru e nəhmti Uhgın. Mətəu nətəm Isrel nəuvein, nıkilah tətəhti məmə rəueiu itimah nol təfagə mətəu-inu iəsotohtəu-pəniən lou təhmen e nətəm e lah. !İnu təhmen məmə Kristo in tatol məmə itimah nol təfagə! !Kəpə! Səniəmə tol mın lanəha. ¹⁸ Mətəu təfagə pəhriən in tol mın lanəha, nəmə iəkıtəu=pən nətəligiən rəhalah mıtəlig=pən mın mətitəu=pən lou məmə iəkəhruahru e nəhmti Uhgın. Nəmə

iatol mın lanəha, kəni iəu iəsəhruahruian e nəhmti Uhgın. Nolian əha tətəgətun pətigəm əmə məmə iəu iol təfagə tərəh. ¹⁹ Lou təməni məmə iəkəkeikei mımıs. Kəni tol lanəha e nıkalın rəha lou, iəu iəmmıs rəkıs, in əha, iəsalkutiən məmə iatol nəghatiən mın rəfin aɡın rəhan. Kəni rəueiu, nəmiəgəhiən rəhak in rəha Uhgın, kəni natimnati rəfin iatol, iatol rəhan. ²⁰ Təhmen məmə kəmətu-pəri iəu e niɡi kəməluau itımlau Kristo, kəni iəkımıs itımlau mın. Kəni rəueiu u, səniəmə iəu iatəmiəgəh, mətəu Kristo in tətəmiəgəh e nıkik. Kəni e nəmiəgəhiən rəfin rəhak, iətəhatətə əmə e Nəti Uhgın, iətəm təmölkeikei pik iəu, kəni muva mımıs mos miəgəh iəu. ²¹ Nolkeikeiən u, Uhgın təməfa kəm tah, in iahɡın aɡın. Kəni ko iəsərəkiniən nolkeikeiən əha u Uhgın təməfa əpnapın əmə. Mətəu nəmə nəutohtəu=pən nəgətun eiəu mın, motohtəu=pən Lou məmə otol itəmäh nəkotəhruahru e nəhmti Uhgın, kəni itəmäh nautol nati əpnapın əmə e nımisiən rəha Kristo.

3

Nətəm Kəlesiə kəmotəpəh suaru

¹ !Nətəm Kəlesiə, itəmäh ninotalməli pik! ?Pəh təmasıg itəmäh ninautəhuvən e suaru ekəu-ekəu lanko? İəmotəni pətigəm vivi pau kəm təmah məmə İesu təmos nəhməiən e niɡi kəməluau məmə otafəl rəkıs təfagə tərəh mın rəhatəmäh. ?Mətəu təhro? ?Nəmə təhro iətəmi kəti təmeiəu rəkıs e təmah kəni miuvi rəkıs itəmäh mol itəmäh ninotalməli pik? ² !! Uhgın təsəfinəiən Narmin Rəhan kəm təmah mətəu-inu itəmäh

nautohtəu=pən Lou!! !!Kəpə!! In təməfinə kəm təmah mətəu-inu itəmah nəutəhatətə e Nanusiən Təuvir rəha İesu Kristo. ³?Təhro? ?Nəutalməli pik lan əpətu lan? ! Itəmah nəmotətuəuin vivi nəmiəgəhiən vi rəhatəmah e İesu Kristo e nasiruiən rəha Narmın Rəha Uhgın, kəni mətəu rəueiu, itəmah ninəutalkut məmə onəkotəpəh, kəni məhuva nətəmi əhruahru e rəhatəmah əmə nəsanəniən! ⁴Nəmautətəu nahməiən tepət mətəu-inu nəmotəhatətə e Nanusiən Təuvir. ?Nəmautətəu nahməiən əha əpnəpın əmə? !Kəpə! !Nahməiən əha səniəmə rəha nati əpnəpın əmə! ⁵ Uhgın təməsəfinəiən Narmın Rəhan kəm təmah mol nati apispis mın kəm təmah mətəu-inu nəutohtəu=pən Lou. In təmol mətəu-inu itəmah nəmotətəu Nanusiən Təuvir rəha İesu Kristo kəni itəmah nəutəhatətə lan.

*Nitəu-pəniən Lou,
mine nəhatətəiən e İesu*

⁶ Otətəlig-to e tipitah asoli, Epraham. Nauəuə Rəha Uhgın təməghati pətigəm rəkis lanu lan məmə:

“Epraham in təməhatətə əskasik e Uhgın, kəni tol lanəha, Uhgın təməni məmə in təhruahru e nəhmtin,”

⁷ Kəni təuvir, məmə itəmah onəkotəkeikei motəhrun məmə nətəmimi nətəm kəutəhatətə e Uhgın, ilah mın u, in tətəfin ilah məmə nenəti Epraham pəhriən mın e narmın, mətəu səniəmə ilah nətəm kəutarəriə e Lou.

⁸ Nauəuə Rəha Uhgın təməni rəkis aypən məmə Uhgın otos Nanıhlua mın, kəhuva ohni mol ilah kotəhruahru e nəhmtin e nəhatətəiən rəhalah.

Aupən, Uhgın təməni pətiğəm nanusiən təuvir kəm Epraham məmə:

“Təu oiəkol nəuviriən tisişən lam muvən o nəuaniləuis min rəfin e nəhue nitəni min.”

⁹ Kəni Uhgın təməfən rəhan nəuviriən kəm Epraham mətəu-inu in təməhatətə əskasik lan. Kəni nətəmimi okotəhatətə pəhriən lan kotos nəuviriən təhmen lan.

¹⁰ Mətəu nətəmimi min u, nətəm nikilah təhti məmə ilah okotos nəmiəgəhiən mətəu-inu ilah kəutohtəu=pən rəfin nati nak iətəm Lou tətəni, nətəmimi min əha, ilah kınotatig rəkis e nəhlmi nərahien. Tol lanəha mətəu-inu, Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə:

“Nətəmimi nətəm kəsotol əhruahruien natimnati min rəfin iətəm kəutatig e nauəuə rəha Lou, ilah kınotatig rəkis e nəhlmi nərahien, kəni okotəkeikei motos nalpiniən kəti.”

¹¹ Kəni nati kəti min, təhlan vivi əmə o tah məmə iətəmi kəti tikə iətəm tətəva mətəhruahru e nəhmti Uhgın mətəu-inu in təmitəu=pən Lou. Mətəu in tətəhruahru mətəu-inu Nauəuə Rəha Uhgın tətəni min lanəha məmə:

“İətəmimi iətəm tətəhatətə e Uhgın, iətəmimi əha inəha, in tətəva mətəhruahru e nəhmtin, kəni in otos nəmiəgəhiən pəhriən.”

¹² Nəghatiən əha, tətəghati e nəhatətəiən rəhatah e Uhgın. Suaru rəha nitəu-pəniən Lou, in suaru rəha nolien natimnati, mətəu in təsəhmen-əhmenien e suaru rəha nəhatətəiən e Uhgın. İnəha, mətəu-inu suaru rəha nitəu-pəniən Lou, təhmen=pən əmə lanəha, Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə:

“İətəmimi iətəm tolkeikei məmə otos nəmiəgəhiən pəhriən mətəu-inu tətītəu=pən əhruahru Lou, in otəkeikei mol natimnati mīn rəfin aġin iətəm Lou tətəni.”

¹³ Nətəmimi rəfin aġin kəsotol əhruahruian nati nak iətəm Lou tətəni. Tol lanəha, Lou in təmələhu nalpiniən tətatiġ o tah rəfin, kəni kitah rəfin kəutatiġ e nəhlmi nərahiən. Mətəu İesu Kristo təmimis e niġi kəməluau, mos nalpiniən o tah, kəni miuvi rəkis itah e nəhlmi nərahiən əha. Təhmen=pən əmə e Nauəuə Rəha Uġin tətəni məmə,

“İətəmimi kəti, iətəm kəmoġamu kətu-pəri e niġi, nolian əha tətəġətun=pən məmə Uġin in təmol nalpiniən kəm in.”

¹⁴ Mətəu rəueiu, İesu təmimis lanəha məmə Naniġluə mīn, ilah kotəhrun nosiən nəuviriən iətəm Uġin təməni kəm Epraham məmə, in otəfən kəm nəuaniləuis mīn rəhan. Kəni nati əha tol lanəha məmə rəueiu u kitah nətəm kəutəhatətə e İesu, kitah kotəhrun nosiən Narmin Rəha Uġin iətəm Uġin təməni məmə otəfən kəm nətəmimi.

*Uġin təmaupən mol nəniəskasikiən rəhan,
mətəu Lou təmuərisiġ təsafəliən*

¹⁵⁻¹⁶ Piak mīn mine nəuviniġ mīn, pəh iəkəġhati e natigiən rəhatah rəueiu. Kitah kotəhrun nolian u rəha nəniəskasikiən. Nian iətəmi kəti tatol, ko kəsərəpei rəkisiən, kəsətu-pəniən nəġhatiən kəti mīn lan. Təhmen əmə lanəha, Uġin təmol nəniəskasikiən kəti kəm Epraham mine rəhan kəti nəuaniləuis. Kəni e nəġhatiən əha, təməsəniən

məmə Uhgın təməni kəm nətəmimi tepət, mətəu təməni əmə kəm iətəmimi kətiəh əmə otsipən lan, iətəmimi u, in Iesu Kristo.

¹⁷ Kəni rəhak nəghatiən, nıpətın tol lanu lan məmə, aupən, Uhgın təməniaskasik məmə otaskəlīm nəghatiən rəhalau Epraham, mətəu uərisig nu fo-hanrit-tate təmuvən rəkis, kəni Lou təmuva. Mətəu Lou əha, iətəm təmuərisig e nəniəskasikiən əha, ko təsərəkiniən nəghatiən iətəm in təməni kəm Epraham, ko təsərəpei rəkisiən nəniəskasikiən rəhan, ko təsətu-pəniən lan. ¹⁸ Kəni nəmə nıpəhriənən məmə kitah kəutatig e nəuviriən rəha Uhgın mətəu-inko kitah kəutohtəu=pən Lou u, tətəgətun=pən məmə nəniəskasikiən iətəm Uhgın təmol aupən in nati əpnəpən əmə. Mətəu təsoliən lanəha. Mətəu-inu kitah koteruh Epraham in təmətətig e nəuviriən mən rəha Uhgın mətəu-inu in təmaskəlīm iəkis nəniəskasikiən rəha Uhgın.

Lou rəhan əha ikin uək

¹⁹ İətəmi kəti otəpanətapuəh məmə, “?Nəmə tol lanəha, kəni konu Uhgın təməfən Lou o nak?” Kəni iəkəhrun nəniən kəm təmäh u rəueju məmə nəniəskasikiən iətəm Uhgın təmol kəm Epraham in təmaupən matig, mətəu Lou in təmuərisig lan. Təmuva məmə otəgətun əmə itah nətəmimi məmə okotəhrun məmə kitah nol təfagə tərah. Mətəu Uhgın təmələhu Lou əha məmə otətig matuvən əmə lanko mətəuarus iətəmimi u otsipən e Epraham otair=pa o tah. Kitah kotəhrun məmə Lou əha, rəhan uək təuvir, mətəu nikitah otəkeikei matəhti

məmə Lou əha, Uhgın təmaupən məfən kəm nagelo mın, uərisig təmanəfən kəm iətəmimi kəti u Mosis. Mosis, in suaru o nəfaiən mın Lou kəm tah. Mətəu nian Uhgın təmol nəniəskasikiən ilau Epraham, təməsoliən lanəha. ²⁰ Kəni nian Uhgın təməghati kəm Epraham, təsəghatiən e suaru kəti təhmen e nagelo mın uə iətəmi kəti təhmen e Mosis. Mətəu in əhruahru əmə təməghati məni=pən nəniəskasikiən rəhan e nəhmti Epraham əmə.

²¹ Kəni səniəmə Lou əha təmuva mə otərəkin nəniəskasikiən rəha Uhgın. Kəpə, təsoliən lanəha. Nəmə Lou təhrun nəfaiən nəmiəgəhiən vi kəm tah, kəni kitah okotəhrun nəhuvaiən motəhruahru e nəhmti Uhgın. Mətəu təsoliən lanəha. ²² Mətəu Lou kəti tol lanəha tikə. Mətəu-inu Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə noliən tərəh təməlis rəfin itah, kəni otəkeiki mol pəhriən lanəha. Tol lanəha məmə, suaru kətiəh əmə məmə kitah okotos nəuviriən mın rəha Uhgın iətəm təməni əskasik rəkis. Kəni suaru u məmə kəutəhatətə e Iesu Kristo.

Nian u rəueiu rəha nəhatətəiən e Iesu Kristo

²³ Aupən, Lou iətəm Uhgın təməfən kəm Mosis, in təmaskəlīm itah tiəkis, təhmen əmə məmə kitah kəmotatig e kaləpus, mətəuarus=pa u rəueiu, Uhgın təmerəh e nəhmtitah koteruh suaru rəha nəhatətəiən. ²⁴ Kəni Lou əha, in təhmen əmə e hədmasta kəti iətəm tətərmənig e tah muva mətəuarus kautol naunun e skul. Kəni təhmen əmə, Lou təmətərmənig e tah muva mətəuarus=pən nian Kristo təmuva, məmə e nian əha, kitah kinəhuva motəhruahru e nəhmti Uhgın, mətəu-inu, kitah kəmotəhatətə lan. ²⁵ Mətəu rəueiu əha, Lou ko

təsarmənig mīniən e tah, mətəu-inu nian rəha nəhatətəiən e İesu Krısto tınuva rəkis.

İtəmah rəfin kətiəh əmə

e İesu

²⁶ Kəni mətəu-inu itəmah nəmotəhatətə e İesu Krısto, itəmah rəfin nənəti Uhgın mın. ²⁷ Kəni kınol bəptais rəkis e təmah, məmə itəmah nəkəhuva motol kətiəh əmə itəmah mın. Tol lanəha məmə, itəmah nınotos noliən təuvır mın rəha İesu təhmen əmə məmə nəməhuvən e napən vi. ²⁸ Kəni itəmah rəfin agın nəməhuva motol əmə kətiəh itəmah İesu Krısto, kəni itəmah rəfin nınotəhmen əmə. Təuvır məmə kitah kəsotəuəri mīniən nətəmimi, nati əpnəpın nəmə in iətəm İsrəl uə in İanihlua kəti, in slef kəti uə in səniəmə slef kəti, in iərman kəti uə pətan kəti. ²⁹ İtəmah rəfin nətəmimi rəha İesu. Tol lanəha, itəmah nəuaniləuis pəhriən rəha Epraham. Kəni e suaru kətiəh əmə, nəuviriən mın iətəm Uhgın təməni rəkis kəm Epraham, itəmah onəkotos motatig lan.

4

Kitah nənəti Uhgın

¹ Rəueiu əha, oiəkəghati nəuvetin mın e noliən rəhatah. Pəh iəkəghati lan e nəghatiən əuhlin. Nəmə iətəmi kəti in otimis, kəni nətin in otos rəhan nəuviriən mın rəfin, mətəu nəmə nətin tətəkəku əhanəh, kəni ko təsos pıpimiən nəuviriən rəhan. Nətin təhmen əmə e slef kəti, nati əpnəpın rəhan nəuviriən mın rəfin. ² In otəkeikei mətətig əmə e nəhlmı rəhan mın, mətəuarus=pən nian

rəhan tatə təməni in təhrun nosiən natimnati mīn iətəm rəhan tatə təmələhu kəm in. ³ Kəni kitah mīn kotəhmen=pən əmə lanəha. Aupən kitah kəmotəhmen əmə e suakəku əha. Kitah slef mīn rəha nəukəti lou* mīn iətəm tətəghati e natimnati rəha niftəni əmə. ⁴ Mətəu tinuva e nian əhruahru iətəm Uhgīn təməni, kəni Uhgīn təmahlī=pa nətīn tuva, pətan kəti təmələs tair=pa e nəhue niftəni, kəni təkəkeikei mətītəu=pən Lou iətəm Uhgīn təməfən kəm Mosis. ⁵ Tol lanəha məmə otitis rəkis itah u, Lou təməlis-ərain itah, konu Uhgīn otəhli itah, mələs rəkis itah təhmen əmə e nenətīn əhruahru mīn.

⁶ Konu rəueiu əha, Uhgīn tolkeikei məmə in otol

---

* **4:3** “Nəukəti lou mīn” – E nian əha, Nanihlua mīn nīkilah təhti məmə iətəmimi kəti təkəikei mītəu=pən suaru kəti mol lou mīn nəuvein, kəni “nəsanəniən mīn,” ilah okəsotoliən nərahian kəm in, mətəu okotol nəuviriən kəm in motəfən natimnati təuvir kəm in. “Nəsanəniən mīn” əha təhmen e uhgīn mīn rəhalah, uə iərmis mīn, uə nati kəti əpəha e neai. Məta noliən təuvir mīn u iətəm suah kəha təkəikei mol kotəhmen məmə suah kəha təkəikei məfaki kəm narmi nati kəti, uə məta in təkəikei mətuakəm (afin-to fes 10), uə məta in təkəikei mohamu nati miəgəh kəti məfən kəm rəhan uhgīn. Nətəligiən rəhalah məmə iətəmimi təkəikei mol noliən mīn tol lanəha, kəni in otos nəuviriən mīn. Nətəm Isrel tepət, rəhalah nətəligiən iuəkir əmə e nətəligiən rəha Nanihlua mīn e nati u. Nīkilah təhti məmə kəkəikei məhgi=pən suah kəti, kəni in təkəikei mītəu=pən lou mīn rəha Mosis. Kəni nian otītəu=pən noliən mīn u, kəni Uhgīn otosmiəgəh in, mol təuvir kəm in. Kəni lou mīn əha kəutarmənig e nətəmimi, motol məmə nətəmimi mīn u slef rəhalah. Nətəmimi kəutəkəikei motol natimnati iətəm lou mīn kəutəni. Mətəu Pol təməni məmə nətəm Isrel u kəutalkut pik o nitəu-pəniən lou rəha Mosis mīne Nanihlua mīn nətəm kəutalkut pik o noliən natimnati təuvir mīn, suaru mīl u kəsualiən nīkitəmi kəti tatuvi mīn, məsoliən məmə in təhruahru e nəhmti Uhgīn. **4:3** Kol 2:20 **4:5** Jon 1:14; Rom 1:3

pəh kitah kotəhrun məmə kitah nenətın mın, kəni tol lanəha, təmahli=pa Narmın rəha Nətın təmuva e nikitah mın rəfin, kəni matol itah kəutauin e Uhgın məmə, “Tatə.” ⁷ Kəni inəha, kitah səniəmə slef mın əmə, mətəu nenəti Uhgın pəhriən mın. In tətəfa natimnati təuvır mın kəm tah, iətəm in təməni rəkis məmə otəfən kəm nenətın mın.

*Pol nikin tətahmə
o nətəm Kəlesiə*

⁸ Aupən itəmah nəmotəruru Uhgın. Itəmah nəməutəfaki əmə kəm natimnati mın məmə rəhatəmah uhgın mın. İlah kəmotəlis-ərain itəmah, mətəu ilah, səniəmə ilah uhgın pəhriən mın. ⁹ Mətəu rəueiu əha, nınotəhrun Uhgın. (Uə təuvır pəhriən məmə iəkəni lanəha məmə Uhgın tınəhrun rəkis itəmah.) !? Kəni təhro nautohtəlig=pən o nəukəti lou mın o nak!? Rəhalah nəsanəniən tikə o nasiruiən e təmah, kəni ko kəsotoliən nati təuvır kəti kəm təmah nian kəti mine. Təhro nəkotəni məmə ilah okautəlis mın itəmah? ¹⁰ ?Təhro itəmah nəutohtəu=pən nətuakəmian rəhalah e nian mın rəhalah, mine məuig mın rəhalah, mine nian asim mın rəhalah, mine nu mın rəhalah? ?Nikitəmah təhti məmə ko Uhgın nikin tagiən o təmah ohni? ¹¹ !Kəsi nəman! !İəu iətəgin agin o təmah! !Nəmə təhro iəmol pik uək e təmah o nati əpnəpin əmə!

¹²⁻¹³ Piak mın mine nəuvinik, iəu iətəni əskasik kəm təmah məmə, aupən itəmah nəməsotatigiən e Lou kəti, kəni nian iəu iəmuva meh natigiən rəhatəmah, iəu iəmos noliən rəhatəmah. İəməsitəu-pəniən Lou. Kəni rəueiu, iəkolkeikei məmə itəmah mın onəkotos noliən rəhak, iəsolian

məmə Lou otaskəlīm pik iəu tiəkis. Otətəlig e nati u məmə, aıpən, iəmatimīs kəni imətətig kitah min itəmah məmə oiəkəsanən. Kəni nian iəmətatig, mətəni pətigəm Nanusiən Təuvir kəm təmah. Mətəu nati əpnəpən məmə iəu iəmatimīs e nian əha, mətəu itəmah nəməsotoliən iəu iəkətəu tərəh. ¹⁴ Nimišian rəhak təmol mīrə itəmah, mətəu nikitəmah təməsəhti rahiən iəu, kəni məsətəni rah minian iəu. Itəmah nəmautos vivi iəu mautəhuvən e nimə min rəhatəmah, təhmen əmə məmə iəu agelo kəti rəha Uhgīn, uə iəu, iəu Iesu Kristo.

¹⁵ Aıpən itəmah nəmautolkeikei pik iəu, kəni mə nəkotəhrun nolien nati asoli agin kəti kəm iəu. İəmeruh məmə ko nəmotəhrun nolien nati u, nəmotiəlgi rəkis nəhmtitəmah motəfa. ?Mətəu tinəhrol əha rəueiu? ¹⁶ İəməni nəghatiən pəhriən min kəm təmah. !?Nati u tatol məmə iətuva tikimīr rəhatəmah!?

¹⁷ Nəgətun eiuə min ko, kəutalkut pik məmə onəkotəuhlin rəhatəmah nətəligiən mautohtəu=pən ilah. Mətəu ilah kəsotoliən məmə okotaşiru e təmah. Kotolkeikei əmə məmə okotiuvi rəkis itəmah ohniəu məmə itəmah onəkotalkut pik o nitəu-pəniən ilah. ¹⁸ !Əui! In nati təuvir məmə nəkotalkut pik o nolien natimnati, mətəu nəkotəkeikei motalkut o nati iətəm təuvir, inu nəgətuniən rəhak, mətəu səniəmə rəhalah! Kəni onəkotəkeikei mautol nian min, nati əpnəpən iətatig kitah min itəmah, uə iəsətiğiən kitah min itəmah.

¹⁹ İəu min nəuvein, iəu iətətəu tərəh agin min o təmah, təhmen=pən əmə e pətan iətəm nəmtahn tinətəhmə məmə otemək, matuvən mətəuarus itəmah nəkotos nolien əhruahru rəha Iesu Kristo e rəhatəmah nəmiəgəhiən. ²⁰ İəkolkeikei pik məmə

iətatig kitah min itəmah u rəueiu mətəu-inu nəmə iətatig, ko iəsagət pikian e təmah. Mətəu rəueiu iətatig isəu o təmah lanəha, kəni məruru məmə iəkəhro lanu masiru e təmah.

Namsu rəha Hekər mine Serə

²¹ Onəkotuhalpın-to rəhak nəghatiən. ? Nipəhriəniən məmə itəmah nəkotolkeikei pik nitəu-pəniən Lou? !Mətəu itəmah nəsotəhruəniən nati Lou tətəni! Rəueiu pəh iəkəni kəm təmah.

²² Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə Epraham təmələs nətin iərman keiu. Kəti iətəm slef rəha pətan rəhan təmələs, kəni kəti rəhan pətan əhruahru təmələs, səniəmə in slef mətəu pətan əhanəh rəhan. ²³ Suakəku iətəm pətan slef təmələs in təmair e nətəligiən əmə rəha nətəmimi. Mətəu suakəku iətəm pətan əhruahru əha rəhan təmələs, in təmair mətəu-inu Uhgın in təməni rəkis məmə pətan əha otələs, kəni in təmol nati apispis lan.

²⁴⁻²⁵ Kəni kitah kotəhruən nəniən namsu rəha pəta mil əha kəni motəuhlin=pa nipətin e tah. Pəta mil əha ilau kətəgətun nəniən mil əha iətəm Uhgın təmol kəm nətəmimi. Pətan u Hekər, in mine nətin min ilah slef min əmə, okatol mirə ilah. Kəni pətan əha Hekər, in təhmen e nəniən iətəm Uhgın təmol e nitəuət Sainai əpəha e nitəni asoli Arepiə, ikin əha inəha Uhgın təməfən Lou ikin kəm Mosiə. Kəni in təhmen min e taun asoli kəti u Jerusiləm iətəm nətəm ikin kətəskəlīm əskasik Lou, kəni ilah kotəhmen e slef min iətəm Lou tətəlis-ərain ilah. ²⁶ Mətəu Jerusiləm kəti min əpəha ilis e neai, in təhmen e pətan iətəm səniəmə slef, iətəm Lou təsəlis-ərainiən, kəni in məmə rəhatah. ²⁷ Inu

nəghatıən kəti e Nauəuə Rəha Uhgın tətəni lanəha məmə,

“!Ik u inu, nəseməkien. !Agiən!†

Ik u inu, nəməsosien nahməien kəti o neməkien. !
Agət əfəmäh, mətəu-inu nıkim tətəgiən!

Ik nəməsələsien iəpəou nian kəti mine, mətəu
rəueiu əha, nenətim min tinol tepət pik
agin, tapirəkis nenəti pətan iətəm tətətig ilau
rəhan iərman nian rəfin.”

²⁸ Piak min mine nəuvinik min, itəmah nenəti
Uhgın min mətəu-inko təməni əskasik məmə otol.
Itəmah onəkotəhmen e Aisək u aupən, nəti Serə.

²⁹ Kəni suakəku u Ismael, nəti Hekər, iətəm təmair
e nətəligien əmə rəha iətəmini, in təmatərəkın
pik suakəku u Aisək iətəm təmair e nahgin rəha
Narmin Rəha Uhgın. Konu rəueiu əha mine, noliən
əha tətuvən əmə lanəha, ilah nətəm slef min rəha
Lou kəutərəkın itah nətəm kəmotair vi e Narmin
Rəha Uhgın e nəhatətəien. ³⁰ ?Mətəu Nauəuə Rəha
Uhgın təməni məmə nak? In təməni məmə,

“Ik onəkəkeikei mahli pətigəm pətan u slef mine
nətin. Ilau kuagim rəkis u ikinu mətəu-inko,
nəti pətan əha, in ko təsosien nəuviriən kəti
rəha tatə. Nəuviriən min rəfin rəha tatə
otuvən kəm nəti pətan iətəm səniəmə slef.”

³¹ Mətəu kitah u, kitah səniəmə nenəti pətan slef,
kitah nenəti pətan iətəm səniəmə slef.

5

Iesu təmitis rəhan min nətəmini

† 4:27 Aes 54:1. Serə təməseməkien mətəuarus təni məmə
pətauəhli. Mətəu Hekər təmemək uəhai əmə.

¹ Nian İesu Krısto təmıtıs rəkıs itah, təmöl məmə nati kəti tikə təhrun nəlis-ərainiən mın itah. O nati əha inəha, itəmah onəkotəkeikei motəhtul əskasık. Sotohtəu-pəniən Lou, məmə otarməniğ e təmah. Lou əha, tatol mirə itəmah, məmə itəmah onəkəhuvən motol uək mın rəhan.

² Otətəliğ-to lak. İəu Pol iətəni nəğhatiən u kəm təmah. Nəmə itəmah onəkotegəhan məmə ilah okotəhği=pən itəmah, konu nati u iətəm İesu təmöl təsasiruiən ağın e təmah. ³ Kəni iəu iətagət əskasık o təmah məmə iətəmimi iətəm otegəhan məmə okəhği=pən* in, in otəfən aru əmə in e nəhlmi Lou. Kəni iətəmimi iətəm tətətiğ e nəhlmi Lou, otəkeikei mıtəu=pən rəfin ağın natimnati mın iətəm Lou tətəni məmə otol. ⁴ Itəmah u, nətəm nəutalkut-alkut o nitəu-pəniən Lou məmə otol itəmah nəkotəhruahru e nəhmti Uhgın, itəmah nınotətəi rəkıs aru itəmah e İesu Krısto. Itəmah nınotəuhlin=pən rəkıs nəmtəhtəmah o nəuviriən rəha Uhgın. ⁵ Kəni mətəu kitah u, okotələhu=pən əmə rəhatah nətəliğiən e Uhgın, pəh in otol itah kotəhruahru e nəhmtin, mətəu-inu kitah kəutəhatətə əmə e İesu Krısto. Narmin Rəha Uhgın, in otol itah kəutəhtul əskasık kəni məutəhtəhnin mətəuarus nati konu otiet pətigəm=pa. ⁶ Nian kitah kəhuva motəhkul=pən e İesu Krısto, nati əpnəpın nəmə iətəmimi kəməhği=pən uə kəsəhği-pəniən, mətəu nati asoli konu, in rəhatah əmə nəhatətəiən e İesu Krısto. Nəhatətəiən əha, in tol itah kotolkeikei Uhgın, motətiğ məutol mın

---

* **5:3** E nauəuə u, nian Pol tətəğhati e nolien rəha nəhği-pəniən, in tətəğhati e nolien rəha nəhği-pəniən rəha nətəm İsrel. Nolien rəhalah in tol pisin e nolien rəha nətəm Entəni. Afin-to “əhği=pən” e tiksiniəri.

nolkeikeiən kəm nətəmimi mın.

⁷⁻⁸ Aupən, iəmeruh itəmah məhrun məmə itəmah nəutaiu əsanən e suaru əhruahru e nəmiəgəhiən rəhatəmah, məmə nəkotətəuarus mak, mətəu rəueiu, nəmohtəlig. Uhgın təmauın rəkis e təmah. ?Tol lanəha, iəkölkeikei məmə iəkətapuəh-to məmə, pəh mın kəutaiu pəsığ e rəhatəmah suaru, mautiuvi kalın itəmah məmə onəkotohtəu=pən mın Lou? !İəkəhrun məmə ko Uhgın tısəniəhuiən itəmah lanəha!

⁹ In təhmen e nəghatiən kəti iətəm kətəni lanəha məmə, “İlah kəmohsuv nəuan nigı tərəh kəti, tinateviə, mətərəkın nətəligiən rəfin rəhatəmah.”

¹⁰ Mətəu iəkəhrun məmə nıpəhrıənıən İərmənıg otol nətəligiən rəhatəmah tuva mın mol kətiəh ki-tah mın iəu. Kəni iəkəhrun vivi məmə iətəmimi u iətəm tətərəkın rəhatəmah nətəligiən lanko, nati əpnapın in iətəmi asoli uə in iətəmi əhro kəti, mətəu Uhgın otol nalpınıən kəm in.

¹¹ Piak mın mine nəuvınık mın, nəghatiən nəuvein kətəni məmə iəu, iətəni pətıgəm əhanəh məmə nətəmi kəmotəhatətə e Uhgın okəkeikei kəhgi=pən ilah məmə Uhgın otasıru e lah. Mətəu nəghatiən əha sənıəmə nıpəhrıənıən. Nəmə iəu iətəni pətıgəm lanəha, kəni nətəmimi mın u nətəm kəutan itəmah mın ilah, nıkilah otəgiən əmə ohniəu. !Mətəu oteruh-to! Nətəm İsrəl nəuvein, kəutərəkın əhanəh iəu, kəutohtəu iəu, mautoh iəu, mətəu-inu iəu iətəni pətıgəm məmə nımısiən rəha İesu e nigı kəməluau, in əmə u, in otosmiəgəh itah.

¹² !E rəhak nətəligiən, nətəmimi mın ko nətəm kəutərəkın nətəligiən rəhatəmah mautəni məmə okəkeikei kəhgi=pən itəmah, təuvır məmə ilah

okəhuvən motətəi motərəkīn aru ilah mīn!

¹³ Mətəu piak mīn mīne nəuvīnik mīn, Uhgīn təmauīn e təmah, kəni mītīs rəkīs itəmah, məmə Lou iətəm Uhgīn təməfən kəm Mosis in otəsələsiən itəmah. ! Onəutətəu vivi itəmah! Nikitəmah otəsəhtīən məmə, “Təuvīr, iəu inagīm rəkīs e Lou əha. Rəueiu əha, iəu iəkəhrun nolīən natimnati rəfin iətəm nikik aupən tolkeikei.” Itəmah, onəsotəniən lanəha. Mətəu nolkeikeiən rəhatəmah otəkeikei mōl itəmah nikitəmah tagiən məmə onəkotasīru e təmah mīn.

¹⁴ Nolīən əha, in tatītəu=pən vivi nəghatiən kəti rəha Lou, u iətəm tətəmkərain rəfin nəghatiən pişin pişin mīn rəha Lou, in tətəni məmə, “Ik, onəkolkeikei nətəmimi rəfin, kəni matol təuvīr kəm lah, təhmen əmə mə ik natol aru kəm ik.”

¹⁵ Itəmah onəkotəkeikei motətəu vivi itəmah. Nəmə itəmah nautol tərāh kəm təmah mīn, nəkotəhmen əmə e kəi mīn, kautus aru əmə ilah mīn, kəni nəghatiən rəhatəmah otərəkīn itəmah.

*Nolīən rəha
Narmīn Rəha Uhgīn mīne
nolīən rəha nətəmimi*

¹⁶ Iəu, iəkolkeikei mə iəkəni nəghatiən kəti kəm təmah. Itəmah, Narmīn Rəha Uhgīn otəkeikei matit itəmah kəni itəmah nəkotohtəu=pən, kəni itəmah məsotələsiən nolīən tərāh aupən rəhatəmah, iətəm nəmotos motair mohietigəm=pa. ¹⁷ Nolīən tərāh aupən əha, inu

u, nautol natimnati tərāh iətəm nətəligiən əuas rəhatəmah tolkeikei. Mətəu nolīən əha, in təməki e nolīən rəha Narmīn Rəha Uhgīn in təsolkeikei mīniən nolīən tərāh aupən kəmotos motair=pa mautol. Nolīən mil əha katuol tikimīr kəm lau

mın, kəni tatol məmə nəşotoliən noliən təuvır mın iətəm nəkotolkeikei məmə onəkotol. ¹⁸ Sotaluiən e nati u. Nəmə Narmın Rəha Uhgın tatit itəmah, konu Lou in təşəlis-ərain mınıən itəmah.

¹⁹ Kitah kotəhrun əmə noliən tərəh aupən rəha nətəmimi nətəm kəmos motair=pa mautil. Nipətan mine nəman mine, kautit oneuən ilah mın; kəni ilah kautol noliən tərəh rəfin iətəm tol naulisiən o nəniən; rəhalah nətəligiən tatuvən pik o noliən tərəh mın əha. ²⁰ İlah kəutəfaki kəm narmı nati mın, məutəmki nərək, mautos təmafə tərəh mın, mautil kləpə, mine. Kəni mautil mın timəti, məutəməu, məutetet, mautil niəməha, məutəfəri aru əmə ilah, məutəuəri ilah mın, kəni nəmə rəhalah nətəligiən tol pisin pisin, kəni ilah kəutahi ilah mın. ²¹ Nəkilah tətəkləh e natimnati rəha nətəmimi pisin, məutəmnim nəmnimiən mın məutəpis lan, kəni mautil lafet məutəgiən lan o noliən tərəh mın əmə, mautil mın natimnati tepət mın tol lanəha. !İatəni mın təhmen=pən əmə məmə iəməni aupən məmə, autətəu vivi itəmah! Mətəu nətəmimi kautol noliən mın əha, ko ilah kəsəhuvaieən motatig əhgəl narmənigiən Rəha Uhgın iətəm tatol əpenə-penə lan.

²² Mətəu nəua Narmın rəha Uhgın iətəm tateviə e nəmiəgəhiən rəha nətəmimi rəha Uhgın, in tol lanu lan. İlah kotolkeikei nətəmimi, kəni nəkilah tətəgiən, konu nəməlinuiən tətətig e nəkilah, kəni rəhalah nətəligiən təfəməh, kəni məutasəkəhruiən iətəmimi, kəni rəhalah noliən in təuvır pik. Kəni nətəmimi kotəhrun məmə ilah nətəmi əhruahru, kautol nəuə. ²³ Kəni ilah nətəmi mətig mın. Kəni ilah kəutarmənig e nətəligiən mın mine noliən mın rəfin rəhalah. Nəmə nautol noliən mın u,

kəni nautol natimnati mın rəfin agın iətəm Lou tətəni! ²⁴ Kitah u nətəmimi rəha İesu Krısto, kitah kınotəpəh rəkis noliən tərəh mın rəhatah, u kəmautol natimnati mın iətəm nətəligiən tərəh əmə rəhatah tolkeikei. Təhmen əmə lanəha məmə, kəməhti=pən nətəligiən tərəh mın rəhatah e nigı kəməluau.

²⁵ !Koteruh-to! Narmın Rəha Uhgın in təməfa rəkis nəmiəgəhiən kəti kəm tah, kəni təuvır məmə kitah okotaliuək e noliən təuvır mın rəhan. ²⁶ Tərəh məmə kitah okotəfəri kəni motəfəri aru itah, motiuvı-pəri nərahiən, kəni mautetet itah mın.

6

Təuvır məmə kotasıru e katipə əfigəm rəhatah mın

¹ Piak mın mine nəuvinik mın, nəmə itəmäh kəti təmei e rəhan nəmiəgəhiən, təuvır məmə itəmäh ko, Narmın Rəha Uhgın tatit itəmäh, onəkotəkeikei motasıru lan motəgəu əhruahru. Mətəu onəsotagət pikien lan, onəkotəghati mətig əmə kəm in, motol məmə nikitəmäh mın tətəhmə ohni. Mətəu autətəu mın itəmäh, məmə nati kətiəh əmə iətəm itəmäh onəkotəniəhu itəmi ohni, otəsekəu=pa minien o təmah. ² Itəmäh onəkotasıru lanəha e təmah mın. Onəkotəlis pəti nati figəm rəhatəmäh mın. Nəmə nautol lanəha, kəni itəmäh nəkotətəu=pən vivi nati nak iətəm Lou rəha Krısto tətəni.

³ Təsəuviriən məmə kitah okotəfəri aru itah. Nəmə iətəmi kəti nikin təhti məmə “İəu, iəu iətəmi agın kəti,” iətəmimi u, nikin tətəiuə lan, mətəu in təruru məseruhiən məmə in nati əpnəpın əmə.

⁴⁻⁵ Mətəu itəmäh onəkotəkeikei moteruh vivi-to natimnati iətəm nautol. Tol lanəha məmə, ko nəsakil

aruiən rəham uək mine uək rəha iətəmimi kəti min. Mətəu nateruh vivi əmə rəham uək. Mətəu-inu, nətəmimi rəhalah uək min tol pisin pisin. Kəni ilah kautos katipə figəm pisin pisin min e nəmiəgəhiən rəhalah kətiəh kətiəh. Mətəu təuvir məmə nikiim otagiən o rəham uək, nəmə rəham uək təuvir əmə.

⁶ İtəmah u, təuvir məmə itəmah nəkotətuati e natimnati min nəuvein kəm rəhatəmah nəgətun min, nətəm kəutəgətun itəmah e nəghatiən rəha Uhgın.

⁷ Ətətəu itəmah, soteiuə aruiən e təmah min məmə itəmah nəkotəhrun nolıən nati əpnəpın kəti iətəm nikitəmah tərəh əpən tolkeikei. Kəni ko nəsolıən ialməli e Uhgın. Nikitəmah təsəhtiən məmə Uhgın otəsoliən nalpiniən kəm təmah. İk nəmisuv nəua nigı nak e rəham nasumiən, kəni onəkəhli aru min nəuan, mun. ⁸ İətəmimi iətəm tətəsum e nolıən tərəh əpən, iətəm kəmosot motair=pa mautil, təhmen e nəua nigı tərəh e rəhan nəmiəgəhiən, in otəkeikei məhli nəuan tərəh mun, konu nəua nigı u, otəuə e nəuan, nıpətın u, Nımisian. Mətəu iətəmimi iətəm tətərfei nəua nigı təuvir, iətəm Narmın Rəha Uhgın təməfən, Narmın Rəha Uhgın otol təuə e nəuan təuvir kəti, kəni in otəhli. Nərgi nəua nigı u, in Nəmiəgəhiən İtulın iətəm naunun tikə.

⁹ Sotəpəouiən e nolıən iətəm təuvir, mətəu-inu ki-tah okotəhli nəua nigı təuvir əha, e nian əhruahru rəhan, nəmə kəsotəpəhiən uək. ¹⁰ Kəni tol lanəha, nian min rəfin iətəm kotəhrun nolıən, pəh kautol təuvir kəm nətəmimi rəfin, kəni motatig mautil tepət min kəm nətəmi min u kotəhmen e piatah min mine nəuvinitah min e İesu Krısto.

Naunun nəghatiən rəha Pol

¹¹ Oiakətei rəkis naunun nəghatiən rəhak e nauəuə e nəhlmək əmə.* Itəmah onəkoteruh məmə letə min rəhak, ilah iahgin min.

¹² Nətəm Isrel u kəutəni məmə okəkeikei kəhgi=pən itəmah, ilah kotalkeikei məmə okəutəfəri əmə e nəhmti ilah min nəuvein o nati u. Mətəu ilah kəutəni lanəha o nati kətiəh əmə. Nəmə kəutəni pətigəm məmə nimisiən rəha Kristo əmə əpəha e nigı kəməluau təhrun nosmiəgəhiən nətəmimi, kəni nətəm Isrel nəuvein min okautol nərahien kəm lah. ¹³ Kəni mine nati kəti min, nətəmi min əha, kotalkeikei məmə okəhgi=pən itəmah mətəu-inu kəutəfəri əmə məmə okotiuvi kalın nətəligiən rəhatəmah lan. Kəni motiuvi kalın itəmah, nəkotohtəlig məhuvən min e nəhlmı Lou rəha nətəm Isrel. Mətəu oteruh-to, ilah min kəsotohtəu=pən viviən natimnati min iətəm Lou tətəni.

¹⁴ Mətəu iəu rəhak, iəu iəsəni-vivi aruiən iəu o nati kəti iəu iəmol. Mətəu iəkölkeikei məmə iəkəni-vivi əmə nati nak İərməniğ İesu Kristo təmol e nian in təmimis e nigı kəməluau. Nati əha inəha, iəsölkeikei minien nati kəti rəha nəhue niftəni u, kəni nətəmimi rəha nəhue niftəni u, kəsotölkeikeiən məmə kotəhrun iəu. ¹⁵ Nəmə Uhgın otöl iətəmi kəti tuva in iətəmimi vi, kəni in otöl iətəmi əha təhruahru e nəhmtin, nati əpnəpın nəmə kəməhgi=pən uə kəməsəhgi-pəniən. ¹⁶ Kəni rəueiu, iətəfaki o nətəmimi min u kəutohtəu=pən

---

* **6:11** Pol təhrun əmə nəteien nauəuə, mətəu e nian əha, nətəmimi tepət kəməutos iətəmi kəti min məmə otətətei nəghatiən min rəhalah. Suah kəti təməharəg ilau Pol mətei nəghatiən rəhan. Kəni Pol aru təmətei fes 11 u.

vivi nəghatiən u, ilah nəuaniləuis əhruahru mın rəha Uhgın. İətəfaki məmə, pəh nəməlinuiən rəha Uhgın mīne rəhan nasəkəhruiniən otatig o lah.

¹⁷ Rəhak u naunun nəghatiən. İəu iəsolkəikeiən məmə iətəmi kəti otəni mın nati tərək lak. Mətəu-inkonu iatəmki əhanəh nimei nıməgim iətəm kəməhti iəu e kəpiel apın kəni kəmalis iəu. Nimei nıməgim mın u, tətəgətun məmə iəu, slef rəha İesu.

¹⁸ Piak mın mīne nəuvirik mın, iətəfaki məmə İərməniğ İesu Kristo otəfinə rəhan nəuviriən kəm təmah. Əuəh.

xxx

Nauəuə Asim Rəha Uhg̃in Nəmtət̃iən Vi
The New Testament in the Whitesands language of
Tanna Island, Vanuatu
Niutesteman long Nərak, lanwis blong Whitesands
Tanna, Vanuatu

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Whitesands

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

913a182a-255f-5344-b6b0-0294ba221e87